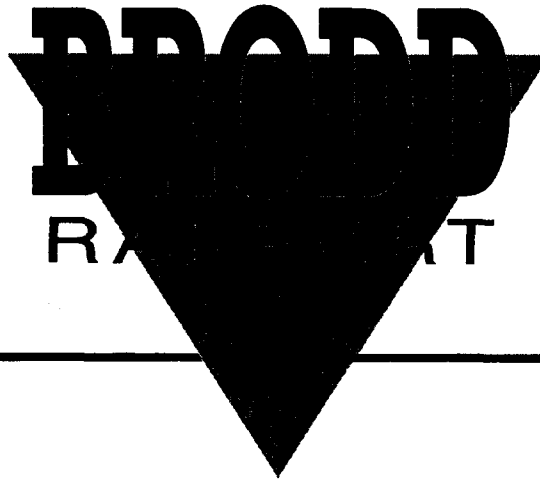

EB 67

50434-1195

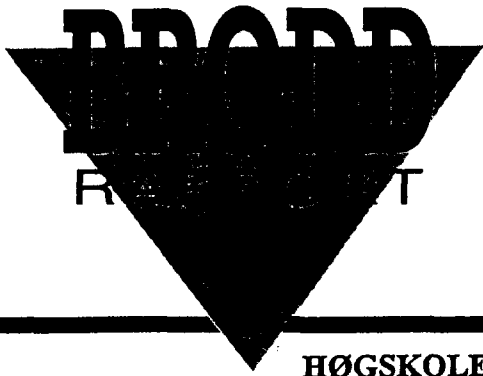

KU-avd.	
Saknr. <u>06 / 811</u>	doknr. <u>5</u>
Vedlegg nr. <u>4</u> av. <u>4</u>	

**ARTOTEKSENTRALENS
HISTORIE OG VIRKSOMHET**

HØGSKOLEN I OSLO – Avdeling for
journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag

BRODD

RAPPORTNR. 50434-1/95
TILGJENGELIGHET Åpen

HØGSKOLEN I OSLO - Avd. for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag
Dælenenggt. 26, 0567 Oslo Tlf. 22 35 73 90/22 35 02 66 Fax 22 35 12 60

RAPPORTENS TITTEL Artoteksentralens historie og virksomhet	DATO 10.07.95
	ANTALL SIDER 23 + vedlegg
SAKSBEARBEIDER Åse M. Hansen	ANSV. SIGN. Åse M. Hansen

OPPDRAGSGIVER Artoteksentralen	OPPDRAGSGIVERS REF.
---------------------------------------	---------------------

REFERAT <p>BRODD har kartlagt og analysert Artoteksentralens virksomhet fra opprettelsen og frem til i dag. Hovedsiktemålet med oppdraget har vært å finne frem til hvordan virksomheten har fungert - å avdekke sterke og svake sider ved den organisatoriske oppbyggingen av artotektilbudet, administrasjonen av det, de økonomiske sider av virksomheten, samt innholdet i tilbudet til folke/fylkesbibliotek på den ene siden, og pasientbibliotek på den andre.</p> <p>Som ledd i arbeidet har BRODD gjennomgått alle tilgjengelige styreprotokoller og -referater, interne notater, korrespondanse, årsmeldinger, brosjyrer og pressemeldinger, tidligere brukerundersøkelser, budsjetter og resultatregnskaper for tilgjengelige år, så vel som allehånde informasjonsmaterieell som håndbøker og informasjonspermer. BRODD har i tillegg selv gjennomført en intervjuundersøkelse hvor 12 tidligere og nåværende kunder i Artoteksentralen ble forespurt om sine erfaringer med Artoteksentralens tilbud.</p>

Innholdsfortegnelse

Innledning	s. 2
1. Fra forsøksprosjekt til stiftelse	s. 3
2. Organisasjon og administrasjon	s. 4
2.1 Styrende organer	s. 4
2.2 Daglig drift	s. 4
2.3 Utvelgelse av bilder	s. 4
2.4 Artoteksentralens tilbud	s. 5
2.5 Driften av tilbudet	s. 5
2.6 Formidling av tilbudet til institusjoner og bedrifter	s. 6
2.7 Formidling av tilbudet til publikum	s. 6
2.8 Prising av tilbudet	s. 7
3. Økonomi	s. 8
3.1 Grunnlag og intensjoner	s. 8
3.2 Den økonomiske utvikling	s. 8
3.3 Andre modeller vurdert underveis	s. 11
4. Kunder og brukere	s. 12
4.1 Markedsundersøkelse fra mars 1992	s. 12
4.2 Spørreundersøkelse fra januar 1993	s. 13
4.3 Spørreundersøkelse fra mai 1994	s. 14
4.4 Selvevalueringer	s. 15
4.5 BRODDs brukerundersøkelse fra mai 1995	s. 16
4.5.1 Pasientbibliotekene	s. 17
4.5.2 Folkebibliotekene	s. 19
5. Konklusjon	s. 22
6. Vedlegg	
1. Kundeoversikt 1986-92	
2. Markedsundersøkelsen fra 1992	
3. Spørreundersøkelsen fra 1993	

Innledning

Hensikten med dette arbeidet har vært å kartlegge Artoteksentralens virksomhet fra opprettelsen og frem til i dag, samt å analysere hva som har fungert eller ikke fungert, og eventuelle grunner for dette. Det å utrede nye eller alternative modeller for drift og organisering av et artotektilbud har ikke vært med i premissene for oppdraget.

Som ledd i arbeidet har BRODD gjennomgått alle tilgjengelige styreprotokoller og -referater, notater og korrespondanse, så vel som informasjonsmateriell i form av håndbøker, årsmeldinger, brosjyrer og pressemeldinger, samt tidligere brukerundersøkelser, resultatregnskaper og budsjetter for tilgjengelige år. Vi har også gjennomført en intervjuundersøkelse blant Artoteksentralens kunder.

I arbeidet med oppdraget, har BRODD fått den bistand og dokumentasjon vi har bedt om fra Artoteksentralens styre. Dokumentasjonen for perioden etter 1992 er svært mangelfull, i hovedsak på grunn av at aktiviteten har vært basert på frivillig innsats etter denne tiden. Rapporten vil i noen grad bære preg av dette.

Vi har også blitt møtt med stor velvillighet av de bibliotek vi har forespurt om informasjon om deres erfaringer med artotekvirksomhet.

Det er vårt håp at den dokumentasjon som her foreligger kan danne et godt nok beslutningsgrunnlag for dem som skal stake ut Artoteksentralens retning og virksomhet videre.

1. Fra forsøksprosjekt til stiftelse

Idéen til en utlånsordning basert på distribusjon av kunstdepoter ble unnfanget i 1983, i et utvalg nedsatt av styret i Norske Grafikere. Ønsket var å gi et bredt publikum bedre og lettere adgang til original kunst uten at det kostet dem noe. Folkebibliotekene ble vurdert som en naturlig samarbeidspartner for formidling og spredning av kunstverkene. Artoteksentralens utlån av kunst i folkebibliotek og på helseinstitusjoner startet som et forsøksprosjekt i 1984, og ble videreført på forsøksbasis i 1985 og 1986.

Forsøksprosjektet ble finansiert av Norsk kulturråd, med noe støtte fra deltakende kommuner og fylkeskommuner. Seks bibliotek var med i forsøksprosjektet:

- ☐ Drammen folkebibliotek/Buskerud fylkesbibliotek
- ☐ Stord folkebibliotek
- ☐ Sørreisa bibliotek
- ☐ Risør bibliotek
- ☐ Eidsvoll bibliotek - Sosial bibliotek-tjeneste
- ☐ Ullevål sykehus, pasientbiblioteket

Forsøksprosjektets styre besto av medlemmer fra Billedkunstfaglig Sentralorganisasjon (senere Norske Billedkunstnere), Norske Grafikere, Norske Billedkunstneres fagorganisasjon og Statens bibliotektilsyn. I innkjøpskomitéen for bilder var det én representant fra Norske Grafikere, én fra Billedkunstfaglig Sentralorganisasjon og én representant fra ett av deltakerbibliotekene.

Forsøksprosjektet avdekket stor etterspørsel og interesse i deltakerbibliotekene. På bakgrunn av de gode resultatene i prøveperioden, ble stiftelsen Artoteksentralen opprettet den 6. juni 1986, med et vedtak i Norske Grafikeres styre. Stiftelsen ble registrert og godkjent av Fylkesmannen i Oslo/Akershus i august samme år.

2. Organisasjon og administrasjon

2.1 Styrende organer

Stiftelsen Artoteksentralen har et styre bestående av fem medlemmer. To er oppnevnt av Statens bibliotektilsyn, to av Norske Grafikere, og ett av Norske Billedkunstnere. Styremedlemmene har personlige varamedlemmer, oppnevnt av de samme instansene. Medlemmer og varamedlemmer oppnevnes for to år. Styret representerer stiftelsen utad, og velger selv sin formann.

2.2 Daglig drift

Styret er ansvarlig for den daglige drift. Driften omfatter oppnevning av revisor og ansettelse av administrativt personale. Fra høsten i 1986 var det ansatt daglig leder på deltid. Stillingen ble inndratt høsten 1992 på grunn av skrantende økonomi, og driften har siden vært ivaretatt av styret på dugnadsbasis.

Artoteksentralen hadde fra begynnelsen av 1991 kontorfellesskap med Oslo Bildende Kunstnere. Ordningen opphørte da stillingen for daglig leder ble inndratt, ca. ett år senere. I årene siden, har Anders Ericson i Statens bibliotektilsyn, vært kontaktperson for de institusjoner som fortsatt låner bilder, og arkivene oppbevares i kjelleren hos Norske Grafikere.

2.3 Utvelgelse av bilder

Utvelgelsen av bilder foretas av en komité bestående av tre medlemmer - ett oppnevnt av Norske Billedkunstnere, ett av Norske Grafikere og ett av Statens bibliotektilsyn. Det er en forutsetning at to av utvalgets medlemmer selv er kunstnere. Komitéens medlemmer oppnevnes for to år, og disse kan gjenvelges bare én gang. Komitéen skal tilstrebe at minst 3/4 av kunstverkene skal kjøpes inn fra formidlingen til de landsomfattende organisasjonene tilsluttet Norske Billedkunstnere. Bare norsk billedkunst formidles, og ordningen har til nå utelukkende omfattet grafikk, samt noen tegninger.

I tidligere forsøksordninger med artoteker (på slutten av 70- og begynnelsen av 80-tallet), var et hovedproblem for bibliotekene at utlånet raskt sviktet fordi utvalget av grafikk var lite og i liten grad ble fornyet. Ved opprettelsen av Artoteksentralen, siktet man på å unngå denne svakheten ved å opprette et administrativt apparat for sirkulerende depoter, hvor bibliotekene ikke skulle kjøpe inn grafikk, men leie et utvalg på 15 eller 30 bilder for en periode på ett

år. Ved neste års begynnelse ville de, mot en avtalt pris, kunne få leie et nytt depot, med nye bilder.

2.4 Artoteksentralens tilbud

Artoteksentralen tilbyr *leie* av depoter med originale kunstverker. Bredde blir vektlagt, både med henblikk på motiver og grafiske stilarter, slik at man i størst mulig grad skal kunne imøtekomme smaksvariasjoner så vel som krav til kvalitet og fornyelse hos publikum. Tilbudet retter seg primært mot offentlige bibliotek og pasientbibliotek, men ble på et senere tidspunkt - av økonomiske grunner - besluttet å omfatte også bedrifter. Bedriftskampanjen ga imidlertid ingen utslagsgivende resultater.

Et sentralt siktemål har hele tiden vært at tilbudet skulle være enkelt å administrere, både for Artoteksentralen og mottakerinstitusjonene. Kostbare og arbeidskrevende operasjoner, som innkjøp, innramming og reparasjoner, blir utført sentralt for å sikre kvalitet så vel som for å spare tid. Man har lagt vekt på at tilbudet skulle tilrettelegges slik at mottakerinstitusjonene kunne fokusere oppmerksomheten på lokal formidling av bildene, og med letthet håndtere de praktiske gjøremål med opp- og nedpakking, videresending m.m..

Depotkassene er standardisert, slik at de største bildene kan ha ytre mål på maksimum 90x70 cm. Depotene skal sirkulere mellom kundeinstitusjonene, etter en plan satt opp av Artoteksentralens ledelse. Hvert depot består av to kasser á 15 grafiske blad, og har en samlet verdi på ca. 50-60.000 kroner.

2.5 Driften av tilbudet

Rutiner og forpliktelser knyttet til leie, utlån og formidling av bildene blir nøye gjennomgått sentralt, basert på tilbakemeldinger fra kundeinstitusjonene. "Artoteksentralens håndbok" utgis som en guide til bibliotekarer og andre formidlere. Håndboken beskriver de praktiske sidene ved ordningen, og blir revidert med jevne mellomrom. Første utgave var klar ved lanseringen av Artoteksentralen i september 1986. Tredje og siste utgave er fra april 1991.

Håndboken beskriver blant annet kontrollrutiner ved mottak av nye depoter, med greie retningslinjer for rapportering av feil og mangler. Sikkerhetstiltak blir foreslått og forsikringsordninger redegjort for. Forslag til hvordan man kan gjøre tilbudet kjent lokalt, så som kontakt med presse og media ved mottak av nye depoter, samt råd med hensyn til belysning og utstillingstekniske aspekter, er også godt beskrevet i håndboken.

2.6 Formidling av tilbudet til institusjoner og bedrifter

For å gjøre tilbudet kjent i fylkes- og folkebibliotek og helseinstitusjoner, har Artoteksentralen utarbeidet en svært enkel, ensfarget informasjonsbrosjyre. Første utgave av denne brosjyren ble sendt ut til fylkes- og folkebibliotekene sammen med et introduksjonsbrev i september 1986. Brosjyren beskriver tilbudets omfang og gir informasjon om priser og betingelser. Den er illustrert med fire sort-hvitt fotografier - tre fra formidlingssituasjoner, og ett av kassene bildene transporteres i. Lite ved utformingen av brosjyren - enten det gjelder lay-out eller tekst - vitner om at det er kunstnerorganisasjoner som står bak lanseringen av tilbudet. Teksten er nøkternt informerende, og fotografiene er situasjonsillustrasjoner - informative, men kjedelige.

En revidert utgave av denne brosjyren ble laget over nesten samme lest, men trykket på gulgrått papir i stedet for hvitt. Bildene i den nye utgaven er - med unntak av ett - de samme som i den første, og teksten er lettere redigert.

I juni 1989 ble denne brosjyren, sammen med et følgebrev, også sendt til fengselsvesenets anstalter. Så vidt vi kan se fra kundeoversiktene fra de aktuelle driftsår, ble ingen fengselsanstalter noen gang kunde i Artoteksentralen.

En helt ny brosjyre, rettet mot norske bedrifter, ble produsert i 1991. Denne har en vesentlig bedre grafisk utforming, så vel som en sprekere, mer salgsrettet tekst. Brosjyren ble sendt ut til et stort antall bedrifter, men man fikk bare én ny kunde på utspillet: Statens bibliotektilsyn (som forøvrig er representert i Artoteksentralens styre).

I tillegg til brosjyrematerialet, har Artoteksentralens styre skrevet en rekke artikler om tilbudet i aktuelle fagblader, og har også holdt en rekke foredrag om tilbudet i inn- og utland. Artoteksentralen har videre arrangert ett kurs i kunstformidling for kundeinstitusjonene i driftsperioden.

2.7 Formidling av tilbudet til publikum

Bibliotekene og helseinstitusjonene mottar endel materiell fra Artoteksentralen til hjelp i sitt lokale formidlingsarbeid. Artoteksentralen har utarbeidet pakkeløsninger med hensyn til informasjonsmateriale om kunstnerne og kunstverkene. Informasjonsmaterialet omfatter to plakater og en enkel brosjyre. Dette materialet følger det enkelte depot, og har til hensikt å lette bibliotekarenes arbeid med videreformidling av bildene til publikum.

Med hver bildekasse institusjonene mottar, følger det en oversiktlig

informasjonsperm som inneholder fargefotografier av bildene, samt kortfattet informasjon om den enkelte kunstner som er representert i depotkassen (se vedlegg). Fotografiene har flere funksjoner - de skal identifisere bildene i kassen, fungere som formidlingsredskaper for bibliotekarer og andre, samt benyttes overfor publikum som grunnlag for reservering.

De tidligste bildene Artoteksentralen kjøpte inn (i 1984-85), er dokumentert i en enkel katalog uten bilder. I denne er kunstnerne oppført alfabetisk, med data om utdanning, fødsel og bosted, så vel som informasjon om hvor kunstneren har vært/er representert i utstillingssammenheng og faste samlinger. Katalogen har ikke blitt oppdatert, og kan derfor bare delvis fungere som en orientering til kundeinstitusjonene og deres styre og brukere.

I tillegg til, og delvis på grunnlag av, materialet utarbeidet sentralt, har bibliotekene selv lagt ned et ikke ubetydelig arbeid i å skape blest om tilbudet i lokal presse og media.

2.8 Prising av tilbudet

Da tilbudet formelt ble lansert i 1986, kostet leie av et depot (30 bilder) 10.000 kroner pr år. Et par år senere var prisen oppe i 12.000 kroner pr år. I 1992 ble prisene sterkt redusert (2.500 kroner pr år) for i det hele tatt å holde depotene i sirkulasjon. I et brev til sine kunder datert 25.1.94, tilbyr Artoteksentralen disse å disponere og bruke den grafikken de har mot en abonnementsavgift på 1.000 kroner i tillegg til å betale den årlige forsikringssummen. Ved et eventuelt bytte av depot med en annen kundeinstitusjon, betaler kunden også for transport og forsikring knyttet til transporten. I 1995 har man ikke sett det som hensiktsmessig å kreve inn noen avgift overhodet. Kundene låner i dag bildene vederlagsfritt.

3. Økonomi

3.1 Grunnlag og intensjoner

Grunnlaget for Artoteksentralen ble lagt i forsøksperioden fra 1983-86, da den økonomiske støtten i all hovedsak kom fra Norsk kulturråd. Etter forsøksperioden skulle utleievirksomheten være selvfinansierende. Man startet opp med 17 depoter á 30 bilder, og i de to første driftsårene måtte det settes opp ventelister for vordende kunder. Man lånte da 58 uinnrammede trykk og to depotkasser fra Norske Grafikeres Billedfond for å dekke noe av etterspørselen.

I vedtektene for Artoteksentralen heter det at "Artoteksentralen finansieres av inntekter fra utleie av kunst. Grunnkapitalen består av 285 kunstverk innkjøpt fra norske kunstnere." Grunnkapitalen ble i hovedsak skaffet til veie på grunnlag av det tilskuddet Kulturrådet ga i forbindelse med forsøksprosjektet. Dette tilskuddet var på 400.000 kroner. I den 10-årsperioden Artoteksentralen har vært i drift, er det til sammen brukt ca. 600.000 kroner. Artoteksentralen eier i dag 501 grafiske blad; 496 av disse er i sirkulasjon, mens fem ikke er registrert i depotene på grunn av størrelse. I tillegg kommer depotkassene.

Hensikten har vært at leieordningen skulle være selvfinansierende, og at leieprisen etter hvert ville generere et stort nok overskudd til at man kunne drive forsvarlig og kjøpe inn nye kunstverk.

En sekundær intensjon med utleievirksomheten har vært at kunstnerne skulle nyte godt av bestillinger på grunnlag av utleie. Denne intensjonen har i liten grad lyktes - det har i driftsperioden vært svært få etterspørsler etter å kjøpe kunstverk, og bibliotekene ser i liten grad ut til å ha markedsført denne muligheten.

3.2 Den økonomiske utvikling

Problemene meldte seg tidlig - allerede i 1987 var Artoteksentralens styre klar over at de vanskelig kunne operere som planlagt uten offentlige tilskudd til drift, til tross for stor etterspørsel og ventelister det foregående år. I 1988 kom i tillegg omfattende nedskjæringer i kommunene, som førte til at bibliotekene nedprioriterte kunsttilbudet til fordel for innkjøp til boksamlingene, som er og har vært bibliotekenes hovedansvarsområde. I 1988 ble seks depoter returnert til Artoteksentralen, med dårlig råd som begrunnelse for at kundeforholdet ble avsluttet.

I den tidlige langtidsplanlegging og -budsjettering (i 1987), kalkulerte man

utelukkende med stigende inntektskurver og forholdsvis stabile utgifter. Abonnementsinntektene har i alle driftsårene vært betydelig lavere enn budsjettert - man har aldri kalkulert med svingninger i markedet, det være seg av økonomisk eller annen prioriteringsmessig art.

Med unntak av året 1991, har også utgiftene vært lavere enn langtidsbudsjetteringen tilsa. Hovedgrunnen er at lønnsutgiftene har vært holdt til et minimum, samt at man ikke har gått til ytterligere innkjøp av grafikk.

Artoteksentralen har gjentatte ganger - uten hell - henvendt seg til Kulturdepartementet i håp om å få faste driftstilskudd. I referatet fra Artoteksentralens siste styremøte (26.1.95) heter det: "Stoda i Artoteksentralen er den same; ingen likviditet og berre negative signal frå Kulturdept. om driftsstøtte."

I 1987 ble det besluttet å sende ut "tiggerbrev" til forsikringsselskaper, banker, større bedrifter og frivillige organisasjoner (som Lions) for å få inn midler til ytterligere billedinnkjøp. Det er uklart fra styrepapirene hvor mange slike brev som ble sendt ut, men ingenting i de økonomiske oversikter tyder på at utspillet har gitt resultater.

Såkalte tiggerbrev ble også besluttet sendt til fylkeskommunene, hvor det ble lagt vekt på at Artoteksentralens tilbud var distriktsvennlig. Også her er det uklart hvorvidt anmodningene om støtte ble sendt ut, men den økonomiske vinning ser klart ut til å ha uteblitt.

Tabell 1 og 2 viser den økonomiske utviklingen i perioden 1986-92. Tallmateriale er ikke tilgjengelig for årene etter 1992. I tabell 1 har vi laget en oversikt over Artoteksentralens utgifter, og i tabell 2 har vi laget en oversikt over inntektene i samme periode:

ARTOTEKSENTRALEN

Tabell 1. Resultatregnskaper 1986-92. UTGIFTER

Kategori	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Lønn m/møte-/kjøre-/trekkfri godtgjørelser + feriepenger	47.879	94.464	66.285	56.740	79.255	126.438	58.810
Kontorutgifter, porto, tlf.	8.077	12.968	7.644	6.818	7.475	14.923	5.060
Reiser	4.797	1.123	1.330		2.040		
Annonser/PR	9.136	2.760	960	3.180	9.320	23.167	2.932
Husleie	7.500	31.093	36.777	37.101	12.385	15.000	5.000
Driftsutgifter	568	3.938	659	224	4.680	4.958	1.031
Arbeidsgiveravgift	2.475	21.118	11.869	9.598	9.304	22.351	9.093
Forsikring		2.400	12.000	8.992	10.187	9.964	7.719
Transport		4.618	1.990	1.673	3.496	3.648	1.592
Litteratur/abonn.	472	2.089	343	580	1.315	875	100
Reparasjon/bilder	1.184	850	6.911	3.641	4.898	3.878	1.858
Utstyr/depoter		19.313	5.016			656	
10% avskr. bild./ram		48.076	45.810	41.229	37.106	33.261	29.934
10% avskr. kasser		4.555	4.140	3.726	3.353	3.018	2.716
30% avskr. inventar	2.033	1.423	1.107	775	2.239	1.606	
Revisor					840	1.008	2.800
SUM	84.118	250.788	202.841	174.277	187.893	264.751	128.645

Tabell 2. Resultatregnskaper 1986-92. INNTEKTER

Kategori	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Abonnement	*12.236	148.640	214.000	151.500	163.500	152.000	164.000
Renter/ andre inntekter	1.711	3.074	2.825	3.286	3.170	4.700	1.570
Over/ under- skudd	-70.171	-99.074	+13.984	-19.491	-21.223	-108.051	+36.925

* I 1986 var tilskudd inntektsført; summen gjelder ikke abonnementer

3.3 Andre modeller vurdert underveis

Flere idéer for hvordan man kunne endre og effektivisere virksomheten har versert i de årene Artoteksentralen har vært i drift. Mest konkret av disse var tanken om et mulig samarbeid med Kunst på Arbeidsplassen. Tanken oppsto som resultat av en brevveksling med Kulturdepartementet i 1991 om den økonomiske situasjonen i Artoteksentralen. I et brev fra Kulturdepartementet datert 15.11.91 ble Artoteksentralen anmodet om å vurdere "en sammenslåing med Selskapet Kunst på Arbeidsplassen".

Artoteksentralen gikk inn i samtaler med Kunst på Arbeidsplassen, men fant ikke grunnlag for sammenslåing av de to institusjonene - av praktiske og ideelle grunner. I et brev til kulturminister Åse Kleveland datert 25.5.92, skriver Artoteksentralen følgende om denne beslutningen:

"Inntrykket vårt etter møta og brevvekslinga var at dei var interesserte i bileta våre, men ikkje ville forplikte seg tydeleg nok til å drive vidare artotekverksemda til bibliotek og sjukehus på forsvarleg måte. Dei vil ikkje seie klart frå korleis dei vil endre statuttane sine for å dekkje artotektilbodet. Dei ville heller ikkje love å opprette eit rådgjevande innkjøpsutval, noko vi meiner er heilt avgjerande for å sikre den rette kunsten til dei spesielle brukargruppene våre. Om dei likevel hadde oppretta eit slikt innkjøpsutval, ville dei ikkje øyremerkje plassar for representantar for biblioteka og sjukehusa. Dei er prinsipielt imot å ha kunstnarar i styre og innkjøpsutval, noko Artoteksentralen alltid har hatt og noko vi ytra klart krav om i forhandlingane.

I kunstnar- og bibliotekmiljøa er folk skuffa og sjokkerte over denne utviklinga i ein institusjon som etter 5-6 år faktisk hadde skaffa seg eit renomé i inn- og utland. Ekstra bittert er det å vite at Artoteksentralen ville kunne ha klart seg vidare åleine med eit årleg driftstilskot på langt mindre enn det dei får både i KpA og Kunst i skolen. Det er også eit paradoks at tenestene våre må leggjast ned i eit år som "Helse og kultur" har blitt eit satsingsområde."

Økonomiske vurderinger alene var ikke nok til at Artoteksentralens styre ville overlata samlinger og styring til en annen organisasjon. De ideelle siktemål og det prinsipielle grunnlag hadde større betydning, og samarbeidstanken ble avvist av et enstemmig styre.

4. Kunder og brukere

I perioden 1986-92 hadde Artoteksentralen tilsammen 31 forskjellige institusjoner som kunder (se vedlegg 1). Bare tre av disse sa opp kunde-forholdet etter ett års erfaring med utlånsvirksomhet knyttet til bildende kunst. Tilsvarende har tre institusjoner vært med helt fra begynnelsen, og mange har vært med i tre eller flere år.

Noe av hensikten med denne gjennomgangen har vært å dokumentere hva som har vært utslagsgivende for at institusjonene forble kunder eller avvirket kundeforholdet. Artoteksentralen har selv utført tre spørreundersøkelser som i noen grad dokumenterer dette. Vi skal her se på resultatene av disse, og så supplere med informasjon BRODD har innhentet i samtaler med tidligere og nåværende kundeinstitusjoner i mai 1995.

4.1 Markedsundersøkelsen fra mars 1992

I februar 1992, ble et "markedsundersøkelsesbrev" eller "tilbudsbrev" sendt ut til 135 bibliotek. 49 svarte på den uforpliktende henvendelsen, som i hovedsak var et tilbud til disse bibliotekene om leie av depoter til 2.500 kroner pr år. Av de 49 besvarelsene var det 26 som takket nei til lavpristilbudet, og 23 som takket ja. På bakgrunn av besvarelsene, ble det satt opp en venteliste for ni av bibliotekene. I Artoteksentralens egen oppsummering av undersøkelsen i april 1992 (se vedlegg 2) heter det:

"Markedsundersøkelsen i mars -92 viser at interessen og behovet for artotektilbud absolutt er til stede ved bibliotek over hele landet - (dersom abonnementsprisen hadde vært 2.500 vel og merke). Responsen på markedsundersøkelsen gir følgende bilde: hvis denne lave abonnementsprisen hadde vært permanent, hadde vi hatt behov for å utvide billedsamlingen med 15-20 depoter (!) for å dekke 'etterspørselen'."

Grunnlagsmateriellet fra denne undersøkelsen har ikke blitt bevart, så det er derfor uklart hva som var utslagsgivende for at såvidt mange av bibliotekene takket nei til tilbudet til tross for den sterke prisreduksjonen.

I en kommentar i oppsummeringen heter det videre:

"Situasjonen er litt annerledes nå etter siste tilbudsbrev av 30.3.92, der nåværende abonnenter blir tilbudt å beholde de(t) bestående depot(er) gratis i perioden 1.1. - 30.4.93, mot å betale forsikring av bildene i denne perioden, + kostnader til videre transport og evt. rep. av

bildene. Abonentene har takket ja til tilbudet - med unntak av Telemarksbiblioteket."

Seks av de ni bibliotekene på ventelisten, fikk senere tilsendt depoter til 2.500 kroner. Prisavtalen gjaldt for ett år fremover, fra mai 1992. Andre abonnenter fikk et tilbud om å beholde sine depoter gratis i perioden januar-april 1993. Hovedgrunnen til at man gikk til dette skrittet, var at Artoteksentralens styre ventet på en avklaring fra Kulturdepartementet med hensyn til finansieringsstøtte. Styret var redd for å få depoter i retur i avklaringsperioden, da de ikke hadde mulighet til å lagre store antall bilder på forsvarlig vis. Da man fortsatt ikke hadde fått noen avklaring i mai 1993, besluttet styrets formann at disse kundeinstitusjonene kunne beholde bildene gratis inntil videre.

4.2 Spørreundersøkelse fra januar 1993

I begynnelsen av 1993 blir et nytt (og igjen uforpliktende) spørreskjema sendt ut til kunder, tidligere kunder, samt til de ni bibliotekene som da sto på venteliste. I innledningen til det nye spørreskjemaet heter det:

"Stiftelsen Artoteksentralen går inn i det åttende året sitt. 1993 blir eit avgjerande år for verksemda. Fleire vil vere kjende med at vi måtte innskrenka drifta i mai 1992 på grunn av manglande etterspurnad og inntektar. Økonomien vår kunne ikkje tole at 3 av 18 depot ikkje var i sirkulasjon. Vi måtte seie opp dagleg leiar og kontoret i Oslo. Likevel er alle bileta i bruk i dag, utplasserte i biblioteka, men til ein ekstraordinært låg pris. Vi kan seie Artoteksentralen 'går på krabbegir'.

I 1993 har vi eit håp om å kunne starte opp igjen, bl.a. på grunn av ein lovnad om økonomisk tilskott frå Kulturdepartementet. Samtidig er det eit klart vilkår for vidare drift å justere ned utleigeprisen. Denne spørjeundersøkinga skal gje oss informasjon om kva som er akseptabel pris for leige av original grafikk til bibliotek og sjukehus."

Skjemaet gir bare ett prisalternativ (se vedlegg 3), og svarene kan dermed ikke sies å gi nødvendig informasjon om hva som ville representere en "akseptabel pris for leige". Kunder som året før fikk tilbud om gratis leie av depotene, blir i dette skjemaet spurt om de i fremtiden vil være interessert i å leie mot en årlig abonnementsavgift på 4.500 kroner. 40 bibliotek besvarte denne gangen henvendelsen, og halvparten av disse kunne - uforpliktende - tenke seg et kundeforhold på de foreslåtte økonomiske betingelsene.

Vel så interessant som at halvparten av dem som besvarte henvendelsen var positive til det nye prisnivået, er det å se på hva begrunnelsene for

avslagene var hos dem som svarte nei. Ni fant at 4.500 kroner var for dyrt. Tre ville bygge opp egne samlinger i stedet; fire takket nei på grunn av plassmangel; to takket nei på grunn av tidligere mangel på interesse for artotektilbudet. Ytterligere to takket nei på grunn av billedutvalget, og to på grunn av mangel på tid til det praktiske arbeidet med billedsamlingen.

Generelt bærer undersøkelsene fra 1992 og 1993 preg av å ha vært utarbeidet i desperasjon over en bedrøvelig økonomisk situasjon, og den manglende oppfølgingen preges av at man ikke har hatt en ansvarlig daglig leder. Undersøkelsene fokuserer utelukkende på prissettingen av tilbudet, uten å gi nok svaralternativer til at man med noen form for sikkerhet har kunnet planlegge aktiviteten fremover. Noe av hensikten med utsendelsene av skjemaer har dermed også falt bort.

4.3 Spørreundersøkelse fra mai 1994

Denne siste spørreundersøkelsen Artoteksentralen selv har utført, dekker flere aspekter ved virksomheten, og har generelt også fått en grundigere utforming og analyse enn de to første. Skjemaet ble sendt til 42 bibliotek, og det kom inn 28 svar.

Undersøkelsen gir mange signaler som bør få følger for en eventuell videre drift:

1. Det er stor forskjell på folkebibliotek og pasientbibliotek, både når det gjelder utlåshyppighet og ønsker om billedsammen-setning. Det kan her være interessant å merke seg at pasientbibliotekene hadde et vesentlig større utlån av sine bilder enn folkebibliotekene, til tross for at motiv- og fargevalg på bildene blir ansett som mindre tilpasset pasientenes behov enn bibliotek-brukernes. Utsmykningsbehovet på sykehus er klart større enn i de private hjem.
2. Det er viktig at depotene har stor variasjon med hensyn til motiv, så vel som bredde når det gjelder kunstnerisk uttrykk. For mange har imidlertid bildene vært "for vanskelige" eller billedutvalget har ikke passet til de behov biblioteket/lånerne har hatt. De aller fleste vurderer det også som viktig at depotene fornyes med jevne mellomrom, og ett år blir vurdert som en riktig intervall for folkebibliotekene, mens pasientbibliotekene gjerne kan ha lengre intervaller mellom depotutskiftninger.
3. Når det gjelder den organisatoriske modell Artoteksentralen har valgt med hensyn til distribusjon og arbeidsfordeling lokalt/ sentralt, har vel

dette - totalt sett - vært det mest vellykkede. Det er altså ikke selve administrasjonen av tilbudet det har vært størst problemer med, sett fra kundenes side. Mye mer problematisk har billedutvalget og manglende interesse fra folkebibliotek-brukerne vært.

4. Sluttbrukerne - det være seg pasienter eller lånerne i folkebibliotekene - blir ikke vurdert som å være spesielt kunstinteresserte. De aller fleste vil ha "noe pent å ha på veggen", og gjerne noe som er fargerikt. De aller færreste synes å være interessert i om bildet de låner er en original eller en reproduksjon.

4.4 Selvevalueringer

Artoteksentralens styre har i styremøter og notater fortløpende evaluert sin egen virksomhet, og har vært svært oppmerksomme på hvor problemene har ligget. Styret har likevel ikke alltid tatt egen problemanalyse til følge, og har gjennomgående konkludert med at statlig støtte ville løse problemene. "Notat om Artoteksentralen" ble utarbeidet som grunnlag for forberedelser til et møte med Kulturdepartementet den 23.9.92, og dette er illustrerende for de mange diskusjoner som også styrereferatene rommer. Når det gjelder svakheter i eget konsept, dokumenterer notatet blant annet følgende:

- √ Vi har delvis kjøpt kunst som publikum og dermed biblioteka ikkje vil ha ... Dette gjeld for det meste mørke, dystre motiv, ikkje så mye provoserande, eksperimentell grafikk ...
- √ Sjukehusa er ikkje så avhengige av stadig utskifting og forsyning av nye bilete, som vi trudde. Dei har i staden stor utskifting av pasientar.
- √ Biblioteka og kommunane/sjukehusa er kan hende meir opptekne av å eige sjølv, enn vi trudde.
- √ Biblioteka er eigentleg ikkje så opptekne av kunstformidling. Særleg i økonomisk harde tider. Mange ser på video, film, biletkunst o.l. som først og fremst PR-tiltak og blikkfang, som i neste omgang skal føre nye folk til Litteraturen. Om vi hadde tatt det alvorleg, kunne vi ha gjort lite med det, på grunn av økonomien. Det kostar å drive marknadsføring og bryte ned fordommar.
- √ Budsjetta våre var for snaue i utgangspunktet. Vi har hatt for lite å gå på. Vi var truleg for idealistiske før vi starta opp ordinær drift.

Man konkluderer likevel med at idéen med Artoteksentralen er god, og at det skal lite til for å få "både idéen og A-sentralen på beina igjen og på offensiven". Videre heter det:

"Kva trengst? - Statsstøtte. Det er vere eller ikkje vere for heile verksemda. Får vi det ikkje, bør vi avvikle så snart som råd."

Artoteksentralen fikk ikke den etterlengtede statlige støtte til lønn for daglig leder, reisebudsjett og markedsføring. Man fikk heller ikke en engangssum til utskifting av deler av samlingen. Ene og alene idealisme har holdt et lite blaff av liv i virksomheten frem til i dag.

I et brev til Kulturdepartementet datert 17.1.94, analyserer Artoteksentralen igjen sin virksomhet:

"Om vi hadde visst betre ved oppstartinga, ville vi nok ha vurdert grundigare å differensiere tilbodet noko, i to hovudgrupper av brukarar; sjukehus og institusjonar på de eine sida og bibliotek-lånarane på den andre. Det viste seg at behova var meir ulike enn vi hadde trudd.

Men desse feilvurderingane seier berre noko om manglande forretningstalent hos oss i styret som dreiv dette, for øvrig stort sett på fritida. Det seier svært lite om potensialet til artotekverksemd generelt."

Gjennomgangen BRODD har foretatt, tyder på at denne konklusjonen har mye for seg. En viss naivitet har preget den økonomiske planlegging og disponering. Med etterpåklokskapens øyne kan det også virke som om de ulike brukerundersøkelser og tilbud kom på et altfor sent tidspunkt - på tidspunkt hvor det ikke var noen til å følge opp eventuelle tiltak, og hvor man i liten eller ingen grad så seg istand til å gjøre noe med forhold som ble avdekket. Utspillene får dermed et preg av desperasjon, uten at de verken kunne få eller fikk utslag som kunne avhjelpe den skakkjørte økonomien. Det man i hovedsak avverget - og som for styret i Artoteksentralen var viktig nok - var å få en haug med bilder tilbake til oppbevaring på et tidspunkt hvor man sto uten egnet lagerplass.

4.5 BRODDs undersøkelse fra mai 1995

BRODD har i løpet av mai måned 1995 utført intervjuer med pasient-, fylkes- og folkebibliotek som har vært eller fortsatt er kunder i Artoteksentralen. Ettersom Artoteksentralen selv synes å mene at sykehuspasi-

entene utgjør den viktigste brukergruppen, har vi vektlagt å innhente informasjon fra bibliotekarer i alle pasientbibliotekene som er/har vært kunder.

I stedet for å sende ut spørreskjemaer, slik det har vært gjort fra Artoteksentralens side tidligere, har vi valgt å snakke med nøkkelpersoner i den enkelte institusjon. Samtalene har fokusert på utvalget av bilder, hvordan det praktiske arbeidet med depotene har fungert, informasjonsmateriellets funksjon, prisnivå, samt tilbudets aktualitet og gyldighet for sluttbrukerne. Samtalene har av tids- og ressursmessige grunner uten unntak foregått pr telefon, og BRODD har møtt en stor grad av velvillighet hos dem vi har snakket med.

Gitt den grundige dokumentasjon som allerede foreligger fra de ulike tidligere brukerundersøkelsene og selvevalueringer, er det ingen revolusjonerende nye forhold som har blitt avdekket i løpet av disse samtalene. Noen forhold har imidlertid blitt klarere, og vi mener det er riktig å skille mellom pasientbibliotekene og folke-/fylkesbibliotekene når vi oppsummerer samtalene, da erfaringene fra de to kundegruppene tildels er svært forskjellige.

4.5.1 Pasientbibliotekene

Følgende fem pasientbibliotek er med i BRODDs undersøkelse:

✓	Rikshospitalet	(kunde 1990-95)
✓	Ullevål sykehus	(kunde 1986-92)
✓	Fylkessjukehuset i Molde	(kunde 1991-95)
✓	Haukeland sykehus	(kunde 1986-90)
✓	Sentralsjukehuset i Sogn og Fjordane	(kunde 1989-90)

Uten unntak mener disse at artotektilbudet er svært viktig for deres pasienter. Det er i hovedsak langtidspasienter som nyter godt av tilbudet, og det råder en sterk formening om at det å få et "eget" bilde på veggen bidrar til å skape glede og oppmuntring. Selve idéen om å tilby billedkunst til pasienter ser dermed ut til å ha en stor grad av gyldighet. Problemene dukker opp når man kommer inn på det billedutvalg institusjonene mottok fra Artoteksentralen.

Også her er reaksjonene utvetydige: utvalget var dårlig egnet for syke, svake mennesker. Ord som "grotesk" og "provoserende" blir brukt for å beskrive de "ubrukelige" bildene i depotene. Fra noen av depotene ble opp til 50% av bildene stående ubrukte på grunn av motiv, fargesammensetning eller uegnete størrelser. En av dem BRODD snakket med hevdet at

"kunstnerne har fått dominere vel mye i utvalget av bilder". Andre mener at utvalget i stor grad er myntet på "oppegående folkebibliotekbrukere", og at bilder i sykehussammenheng ikke kan ha en "oppdragende funksjon". Syke mennesker har andre behov, hevdes det: "De søker trygghet, det velkjente og gjenkjennelige - de vil ha pene bilder å se på, gjerne figurativ kunst, med varme, klare farger og trygge motiver."

Det spiller heller ingen rolle for pasientene hvem som har laget bildene eller hvilke grafiske teknikker som er tatt i bruk. Informasjonspermene fra Artoteksentralen har derfor bare i ørliten grad vært i bruk på sykehusene. Der informasjonen har vært brukt, har det vært som en slags kontrolliste for bibliotekarene selv.

Fire av de fem institusjonene har et artotektilbud i dag. To har fortsatt depoter fra Artoteksentralen, men har parallelt bygget opp sine egne billedsamlinger. Av egne samlinger har disse pasientbibliotekene følgende:

✓	Haukeland sykehus:	ca. 45 bilder
✓	Fylkessjukehuset i Molde:	ca. 30 bilder
✓	Rikshospitalet:	ca. 34 bilder
✓	Ullevål sykehus:	ca. 80 bilder

Noen av disse fikk en startsum fra sykehusadministrasjonen tilsvarende tre års leiepris som kunder i Artoteksentralen (36.000 kroner) og kjøpte en egen grunnstamme med dette beløpet. Det satses på "trygge" bilder, gjerne med lokale motiver, og bibliotekene bygger på den erfaring de har høstet som kunder i Artoteksentralen. Flere har knyttet seg til andre kunstformidlingsinstitusjoner:

✓	Ullevål sykehus:	Kunst i Skolen
✓	Rikshospitalet:	Kunst i Skolen
✓	Haukeland sykehus:	Aktuell Kunst

Som medlemmer av Kunst i Skolen, betaler Ullevål sykehus og Rikshospitalet kr. 120,- pr år i medlemsavgift. For dette får de gode råd, samt hjelp til å plukke ut egnete bilder til sine pasientgrupper. Bibliotekarene ved de to sykehusene er svært fornøyde med ordningen, og føler de får mye igjen for medlemskapet. Det primære hensynet er at kunsten de skaffer skal være tilpasset de behov og ønsker de gjennom årene har lært eksisterer blant pasientene, og Kunst i Skolen tilbyr ifølge disse "et mer allmennmenneskelig utvalg" enn Artoteksentralen gjorde.

Haukeland sykehus kjøper noen bilder gjennom Aktuell kunst, og i likhet med de øvrige pasientbibliotekene går de også på kunstutstillinger for å

finne aktuelle bilder, gjerne med lokale motiver.

Gitt at en såvidt stor andel av bildene fra Artoteksentralen ble vurdert som ubrukelige i sykehussammenheng, føler disse institusjonene at de fikk lite igjen for de 12.000 kroner de betalte for ett års leie (frem til 1992). Bare én av de fem institusjonene synes ikke at 12.000 kroner var for mye. De øvrige vil heller satse på å bygge opp egne samlinger, med mer tradisjonelle, tidløse motiver.

Når det gjelder det praktiske arbeidet med depotene, er meningene mer delte. Noen synes ut- og innpakking fungerte greit, andre at det ble for tungvindt. Det ble arbeidskrevende å måtte bytte knust glass etter transport, og de fleste hadde problemer med oppbevaring av både bilder og depotkasser i små biblioteklokaler. Én mener også at servicenivået i Artoteksentralen var påtakelig lavt, og at verken det praktiske arbeidet med viderebefordring og oppbevaring av depotene eller billedutvalget fungerte på kundenes premisser.

4.5.2 Folke- og fylkesbibliotekene

Vi har bestrebet oss på å få en geografisk spredning på bibliotekene vi har forespurrt, samt på å innhente synspunkter fra bibliotek i urbane strøk så vel som i distriktene. Både tidligere og nåværende kunder i Artoteksentralen er med i undersøkelsen:

✓	Sogn og Fjordane fylkesbibliotek	(kunde 1989-90)
✓	Telemarksbiblioteket	(kunde 1989-95)
✓	Sola folkebibliotek	(kunde 1986-88)
✓	Rissa bibliotek	(kunde 1992-95)
✓	Lenvik folkebibliotek	(kunde 1986-90)
✓	Deichmanske bibliotek, avdeling Torshov	(kunde 1986-95)
✓	Deichmanske bibliotek, avdeling Holmlia	(kunde 1987-95)

Det er vanskelig å presentere noe helhetlig bilde fra erfaringene disse bibliotekene har gjort, fordi responsen til de ulike spørsmålskategorier har variert så kraftig. Det man til en viss grad kan generalisere rundt, er at "normalprisen" på 12.000 kroner, med ett unntak, blir ansett for å være altfor høy. Man kan også si at de fleste synes artotektilbudet er et verdifullt og naturlig bibliotektilbud, men også her er det unntak. Noen mener artotektilbudet ikke har noen plass i folkebibliotekene overhodet, og andre at det representerer en urettferdig konkurranse med lokale kunstinstitusjoner.

Også når det gjelder de praktiske sidene ved håndteringen av depotene er meningene delte. Omtrent halvparten mener det praktiske fungerte greit,

mens den andre halvparten synes opp-og nedpakking og andre aspekter ved håndteringen og viderebefordringen var både tungvindt og arbeidskrevende. Det blir av flere påpekt at hvis artotekordningen skal fortsette, må depotene innom en sentral "sjekkestasjon" mellom utplasseringer i kundebibliotekene, slik at passepartouter kan skiftes, skadde rammer og knust glass repareres eller byttes. Merarbeidet slike praktiske ting medfører, trekker ned for de fleste, og tilbudet blir etterhvert også mindre attraktivt for lånerne i og med at samlingene blir slitte. For bibliotekene blir det også vanskelig å innkreve erstatning for skader på bildene når disse i utgangspunktet er såvidt sterkt preget av tidligere bruk.

Et forhold som ikke har fått spesielt mye oppmerksomhet i den dokumentasjon BRODD har gjennomgått, er dette med utstillingsplass. Ingen av bibliotekene vi har snakket med synes de selv har egnet eller tilstrekkelig plass til å stille ut og eksponere de bildene de har mottatt. Flere har også problemer med riktig belysning. Bibliotekene er interiørmessig rett og slett ikke tilrettelagt for et artotektilbud, og dette gjør at bibliotekarene får vanskeligheter med å formidle tilbudet så grundig som de gjerne ville.

Én av dem BRODD har snakket med, mener det må være en forutsetning - hvis artotektilbudet skal opprettholdes - at man også utvikler et utstillings-system, i form av en tralle eller et presentasjonsstativ, så vel som lettvindte løsninger for innpakking ved utlån. Slik det fungerer i dag, blir innpakking av bilder et ork, og personalet må forlate skranken for å pakke inn bilder brukerne skal ha med seg hjem, og får et tilsvarende merarbeid ved retur av bildene, som da må sjekkes for eventuelle skader.

Når det gjelder informasjonsmappene fra Artoteksentralen, er det noen som har brukt disse aktivt i formidlingsarbeidet, blant annet som grunnlag for reserveringer. Andre har i liten grad hatt disse i bruk, delvis fordi de syntes fotografiene av bildene ble for dårlige til å ha den ønskede funksjon, og delvis fordi selve utstillingssituasjonen av ulike grunner ikke tillot det.

I likhet med pasientbibliotekene er reaksjonene på billedutvalget variert. Noen mener man får en flott balanse mellom ulike stilarter og motiver, mens andre synes deler av samlingen ble for dyster og spesiell til å ha appell. Én av dem BRODD snakket med, mente at de store bildene var uegnet for hjemlån, da de færreste private hjem har den veggplass slike bilder krever.

Av de fire bibliotekene som i dag er i besittelse av depoter, er det bare to som fortsatt låner ut bildene. Det ene av disse har distribuert hele depotet til ulike kommunale institusjoner (blant annet sykehjem), og dette har blitt vel tatt imot. Flere av bibliotekene har hatt forespørsler fra institusjoner om lån

av bilder, men har vært forbeholdne på grunn av reglene fra Artoteksentralen som tilsier at det er private lånerne som skal tilgodeses med tilbudet. Mange mener de kunne lånt ut mye mer hvis også institusjonene kunne vært lånetakere. Bare ett av de fire bibliotekene har fornyet sitt depot siden 1992, og flere påpeker at de bildene de har nå ikke representerer noe nytt, og dermed er det ikke interessant å ha dem utstilt heller.

I mye større grad enn pasientbibliotekene, har folke- og fylkesbibliotekene behov for å kunne skifte ut sin bildesamling. Brukermassen er noenlunde stabil, og man må ha noe nytt å tilby, ellers blir tilbudet statisk og uinteressant. Å bygge opp egne samlinger er derfor uaktuelt for denne kundegruppen - idéen om ambulerende depoter fungerer, så lenge vesentlige service-tilbud også er tilstede. Noen mener ca 1 1/2 år mellom depoter ville være passelig, da ca. to måneder av året blir "passiv tid", der arbeidet mest dreier seg om å få inn de bildene som er til utlån. Det synes også som om Artoteksentralens billedsammensetning er bedre tilpasset denne kundegruppen enn pasientbibliotekene, selv om det også her er variasjoner i oppfattelse.

De tre bibliotekene som avvirket sitt kundeforhold til Artoteksentralen etter et par års utprøving, gjorde det delvis fordi de syntes tilbudet ble for dyrt, og delvis fordi de følte de fikk for lite igjen for investeringen etter at den første nyhetens interesse hadde lagt seg. Gjengs for bibliotekene, er at de synes de selv har gjort for lite ut av tilbudet, av praktiske og ressursmessige grunner. De føler derfor at det er vanskelig å uttale seg om hvordan et slikt tilbud kunne fungert hvis ting var lagt bedre tilrette for det, også fra deres side.

Kjøpeforespørlene i disse bibliotekene har vært få, men et par av bibliotekarene mener det ville vært lettere å formidle tilbudet hvis hjemlånet også var en utprøving av bildet med henblikk på potensielt kjøp. Hvis depotet da gikk videre til en sentral "sjekkestasjon", ville det også fungere greit å bare erstatte et kjøpt bilde med et annet. Slik kjøpemuligheten har vært, hvor man måtte bestille et tilsvarende bilde fra sentralt hold for låneren, ble det for mange administrative ledd til at det ble attraktivt for lånerne.

Et hovedproblem for folkebibliotekene vi har snakket med, har vært den usikkerhet som har preget artotekvirksomheten i de senere år. Mangelen på et service- og oppfølgingsapparat blir oppfattet som en svakhet som snarest bør bøtes på. De som har innarbeidet billedformidling som tilbud i bibliotekene, vil gjerne fortsette med det - under forutsetning av at depotene fornyes og ordningen blir fulgt opp skikkelig.

5. Konklusjon

Idealisme har vært grunnpillaren i Artoteksentralens virksomhet, helt fra idéunngangelsen og frem til i dag. Det kan synes som om de forretningsmessige sider av virksomheten ikke har blitt vektlagt eller utviklet like mye som de ideelle målsetninger, hvilket har fått konsekvenser for driften og videreføringen av tilbudet.

De midler som eksisterte ved opprettelsen av Artoteksentralen, ble i sin helhet benyttet til innkjøp av originalgrafikk, innramming, depotkasser, m.m. Der var ingen kapitalreserve for å sikre den daglige driften, og dette påvirket etter hvert servicenivået, og forhindret også styret i Artoteksentralen fra å kunne rette opp vesentlige markedsmessige feilgrep, så som billedutvalget til sykehus.

Styrepapirer og annet skriftlig materiale BRODD har gjennomgått i forbindelse med dette oppdraget, gir samlet sett et inntrykk av at det i planleggingen av tilbudet har rådet en viss uklarhet med hensyn til hvem tilbudet skulle tjene. Hensynet til kunstnernes interesser synes i praksis å ha veid tyngre enn brukernes ønsker og behov, i alle fall med hensyn til billedutvalg.

Organisasjonsmodellen ser ut til å være funksjonell, og med innarbeiding av sentrale kontrollmekanismer for gjennomgang og fornyelse av samlingen, ser vi ingen grunn til at denne skal underkastes vesentlige endringer hvis virksomheten drives videre. Det er ikke modellen for organisering som har skapt problemer, det er de økonomiske rammer som har hindret modellen fra å kunne fungere etter hensikten.

Det som fremstår som helt klart, er at selve billedutvalget er problematisk - mer for pasientbibliotekene enn folkebibliotekene, men likevel påtakelig i begge grupper. Et mer brukerrettet tilbud bør vurderes, og differensiering mellom de to brukergruppene må prioriteres høyere. Brukerrepresentantene bør få større innflytelse i utvalget av bilder, spesielt hvis tilbudet skal ha en mulighet til å overleve også som forretningsidé.

Der tilbudet er innarbeidet i folkebibliotekene, er det populært blant lånerne. Det kan synes som om det er noe enklere å innarbeide denne typen tilbud i sentrale strøk enn i distriktene, uten at vårt intervjugrunnlag er stort nok til å kunne fastslå dette med sikkerhet.

At tilbudet er populært blant pasienter, er hevet over all tvil. Sykehusene har imidlertid større interesse av å opparbeide egne samlinger enn folkebibliotekene, og kan i større grad gjøre dette da man ikke er like avhengig av å

kunne tilby "nyheter" med jevne mellomrom. På sykehusene er det brukerne /pasientene som sirkulerer, og behovet for det trygge og tradisjonelle i form av motiv- og fargevalg, gjør sitt til at det kanskje ikke er her kunstnerorganisasjonene vil få gjennomslag for sine mer nyskapende bilder. Hvis sykehusene skal være et satsningsområde, må dette tas hensyn til.

Økonomi er og har vært et problem for Artoteksentralen, og ingenting tyder på at man kan forvente noen vekst i kundetall med det prisnivå man opererte med i løpet av de første driftsårene. De samtaler vi har ført med tidligere og nåværende kunder, tyder i retning av et prisnivå på omtrent det halve, altså ca. 4.000-6.000 kroner pr år for et depot på 30 bilder. Selv da vil enkelte måtte takke nei på grunn av andre og høyere prioriterte oppgaver.

Artoteksentralens styre nærer fortsatt et lite håp om en fremtid for denne typen formidlingsvirksomhet, så vel som en omtanke for de brukergrupper som vil bli berørt hvis virksomheten helt legges ned. Nedleggingstanken har imidlertid vokst seg sterkere i løpet av de siste par årene med aktivitetsnivået "på krabbegir", og uten en eller annen form for statlig driftsstøtte til virksomheten vil dette være eneste utvei slik økonomien er i dag.

★★★★★

Vedlegg 1: Oversikt over depoter i kundebibliotek 1986-92

KUNDEOVERSIKT	86-87	88	89	90	91	92
Drammen folkebibliotek	1	1	1	1	1	
Eidsvoll bibliotek - Sosial bibliotekstjeneste	1	1	1	1	1	
Fylkesbiblioteket i Akershus	1	3				
Sola folkebibliotek	1	1				
Lenvik folkebibliotek	1	1	1	1		
Aust-Finnmark fylkesbibliotek	1					
Deichmanske bibliotek - (filialer/Boken Kommer)	3	3	1	1	2	3
Ullevål sykehus, pasientbiblioteket	1,5	1,5	1,5	3	3	2
Risør bibliotek	1					
Buskerud fylkesbibliotek	1	1	1	1	0,5	0,5
Haukeland sykehus, pasientbiblioteket	1	1	1	1		
Stord folkebibliotek	1	1				
Kvinnherad folkebibliotek		1	1	1	1	1
Bergen offentlige bibliotek		1	1			
Nord-Fron bibliotek		1				
Sogn og Fjordane fylkesbibliotek (sentralsjukehuset)			2	1		
Telemark fylkesbibliotek/Telemarksbiblioteket			1	1	1	1
Rikshospitalet, pasientbiblioteket				1	1	0,5
Longyearbyen folkebibliotek				1	1	
Høyanger folkebibliotek					0,5	
Nordre Nordland fylkesbibliotek					2	2
Fylkessjukehuset i Molde, pasientbiblioteket					1	1
Lier folkebibliotek					1	1
Statens bibliotektilsyn					0,5	0,5
Asker bibliotek						1
Brønnøy folkebibliotek						1
Rissa bibliotek						1
Sogndal bibliotek						1
Sør-Odal bibliotek						1
Øvre Eiker bibliotek						1

ARTOTEK SENTRALEN

Schoningsgt. 3, 0356 Oslo 3
Tlf. (02) 69 11 07

STATENS BIBLIOTEKILSYN	
J. NR.	DATE INN
00763-03 MAR 92	
Saksbeh.	Arkivbetegnelse
<i>AE</i>	0881

Til biblioteksjefen

80% AVSLAG PÅ ORIGINALKUNST!?

Obs: Dette er en markedsundersøkelse - vær vennlig å svare!

Vi sender dette brevet til tidligere og nåværende kunder av Artoteksentralen, samt til et utvalg folkebibliotek. Budskapet er ikke spesielt hyggelig for oss, men kan vise seg å være svært gunstig for ditt bibliotek.

Det er ingen hemmelighet at Artoteksentralen har slitt i motbakke de siste åra, som en følge av de generelle nedskjæringerne på bibliotekbudsjettene. Mens vi i 1988 hadde opptil 11 bibliotek og sykehus på venteliste, har vi nå 6 av våre 18 depoter stående ubrukt. Likevel: Der man har satsset på artotektilbud er dette en suksess og dekker et viktig behov.

Siden starten i 1986 har Artoteksentralen klart seg uten noen form for offentlig støtte, men for å bedre situasjonen søkte vi i fjor om faste driftsmidler fra Staten, på linje med liknende formidlingsordninger, f.eks. Kunst i skolen og Kunst på arbeidsplassen, som hver får ca. en halv-million pr. år. Dessverre fikk vi avslag fra Kulturdepartementet i desember.

Vi er i gang med forhandlinger om fusjon med en ledende institusjon innen kunstformidling, og vil innen påske ha klarhet i om dette går i orden. (I så fall vil bibliotek og sykehus få et liknende tilbud som nå, kan hende til en enda lavere pris enn i dag!)

Det er likevel lurt å ha en løsning i bakhandta, som kan redde oss fra full nedlegging. Vi har rett og slett tenkt oss å legge Artoteksentralen delvis på is, eller kjøre på "krabbegir", for å si det på en annen måte. Vårt forslag er følgende:

- 1) Vi sier opp lokaler og personale m.m. og lar Artoteksentralen styres og drives på en svært enkel måte, med revidering etter 10 år. Dermed blir våre eneste utgifter å betjene et lån.
- 2) Vi tilbyr våre nåværende kunder å beholde de depotene de har fra utløpet av 1992 og på ubestemt tid, for en pris av ca. kr. 2.000 - maksimum kr. 2.500 pr. år (for nedbetaling av lånet vårt). Dette er altså en prisreduksjon på 10.000 kroner eller over 30% pr. år!
- 3) Vi tilbyr nye kunder artotekdepoter (30 innrammede originale grafiske blad av kjente norske kunstnere) på samme utrolige vilkår som under pkt. 2! (Fraktutgifter fra Oslo kommer i tillegg, ca. 300 - 700kr, avhengig av avstand.)

- 4) Hvis Artoteksentralen i løpet av 10 år ikke har klart å "våkne fra dvalen", vil bildene tilfalle kundene (bibliotekene) til odel og eie. Men hvis Artoteksentralen om f.eks. 2 eller 7 år gjenoppstår med normal drift, vil det bli tilbud til normal pris f.o.m. påfølgende år.
- 5) Etter de nye reglene kan bildene brukes både til utlån og til utsmykking av biblioteklokalene.
- 6) Bibliotekene må forplikte seg til å holde samlingene ved like, dvs. betale forsikring (dvs. ca. 500 kroner pr. depot på 30 bilder, om man ikke fra før har romslig forsikringssum) og sørge for riktig reparasjon av evt. skader på rammer og glass osv.
- 7) Artoteksentralen vil ikke lenger kunne administrere den årlige sirkulasjonen av depotene mellom bibliotekene, men vi vil gi anledning til bytte av depoter på visse vilkår. Bibliotekene må
 - a) sjøl ta kontakt med andre bibliotek og avtale bytte,
 - b) sjøl betale transporten til neste bibliotek (som i dag, ca. 300 - 700 kr, avhengig av avstand).
 - c) sende en melding til Artoteksentralens kontaktadresse om hvilket depot som er flyttet hvor.
- 8) Avtalen om slik langtidsdeponering kan evt. avbrytes av biblioteket innen 10 år er gått, men bare hvis man sjøl finner et annet bibliotek som vil overta, evt. på lista over bibliotek som måtte være på venteliste.

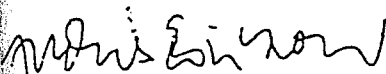
Dette er rett og slett en markedsundersøkelse, som evt. skal gi oss en bakgrunn for å prøve en annen løsning enn full oppløsning og nedlegging av tilbudet, om fusjonen ikke går i orden. Ingen binder seg til noe som helst i denne omgang. Men svarer du ja, vil du være blant de første som får tilbudet, hvis dette blir løsningen. Blir det for mange nye interesserte, vil vi trolig måtte trekke lodd.

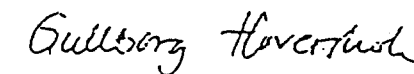
Det er svært viktig for oss at du returnerer vedlagte skjema i utfylt stand, uansett om ditt bibliotek er interessert i tilbudet eller ikke.

På forhånd takk!

Oslo, 29. februar 1992

Med vennlig hilsen

Anders Ericson
Leder av styret

Gullborg Hoversholm
Daglig leder

Artoteksentralen
Schønnings gate 3
0356 OSLO

UFORPLIKTENDE MARKEDSUNDERSØKELSE

Bibliotekets navn:.....

Postadresse:.....

Telefon:..(....).....

Fylke:.....

Evt. kontaktperson i biblioteket:.....

- 1) Vårt bibliotek ville sannsynligvis si ja takk/nei takk (stryk det som ikke passer) hvis vi hadde fått et artotektilbud på disse særdeles gunstige vilkårene (Punkt 2-8).

For de som har svart "ja takk" ovenfor:

2. Vårt bibliotek ville sannsynligvis bestilledepoter á 30 bilder

Sted:.....Dato:...../3-1992

Signatur:.....

NB: SVARFRIST: 13. MARS 1992. Send skjemaet til adressa ovenfor.

PS: Jeg vil gjerne ha nærmere orientering om Artoteksentralens tilbud. Send meg et eksemplar av Artoteksentralens håndbok

Sett kryss:

MARKEDSUNDERSØKELSE MARS 1992

Markedsundersøkelsen i mars -92 viser at interessen og behovet for artotektilbud absolutt er til stede ved bibliotek over hele landet - (dersom abonnementsprisen hadde vært kr. 2.500 vel og merke). Responsen på markedsundersøkelsen gir følgende bilde: hvis denne lave abonnementsprisen hadde vært permanent, hadde vi hatt behov for å utvide billedsamlingen med 15-20 depoter (! for å dekke "etterspørselen").

Pr. april -92 har vi 9 bibliotek på venteliste. I tillegg kommer det kanskje flere svarskjema i mai/juni fra sykehus/helseinstitusjoner, som vil sette seg på venteliste til neste år. Disse er klar over at abonnementsprisen vil være høyere enn kr. 2.500; men et sted mellom 2.500-12.000 pr. år.

(Røde Kors pasientvenn ved Fylkessjukehuset i Molde skulle lede et distriktsmøte der i april, og hun ønsket bl.a. å snakke om artotektilbud ved sykehuset. Hun ville levere svarskjemaet (til markedsundersøkelsesbrevet) til deltakerne på dette møtet, slik at de institusjoner som er interessert kan sende inn skjemaet for å sette seg på venteliste.)

Med hensyn til ny søknad til Kulturdepartementet, er det en fordel for Artoteksentralen at vi har så mange bibliotek/helseinstitusjoner som mulig som har meldt seg interessert. Dette kan vi muligens bruke som argument eller vise til i ny søknad (?) (Også vurdering av prosjektet "Helse - Kultur" ?)

Jeg har bedt de nye abonnentene, som starter i mai -92, om å gjøre artotektilbudet kjent for lokalpressen, og at de sender kopi av evt. presseomtale til Artoteksentralen. Abonnentene er kjent med vår dårlige økonomiske situasjon; at vi trenger all den PR vi kan få, og at dette muligens kan være til hjelp for Artoteksentralen med tanke på søknad om økonomisk støtte.

Oversikten på neste side viser resultatet etter markedsundersøkelsen. Situasjonene er litt annerledes nå etter siste tilbudsbrief av 30.3.92, der nåværende abonnenter blir tilbudt å beholde de(t) bestående depot(er) gratis i perioden 1.1.-30.4.93, mot å betale forsikring av bildene i denne perioden, + kostnader til videre transport og evt. rep. av bildene. Abonnentene har takket ja til tilbudet - med unntak av Telemarksbiblioteket. Steinkjer folkebibliotek vil imidlertid overta dette depotet fra 1. januar 1993 (for kr. 2.500 for 1993; men med forbehold om at Artoteksentralen kan tilbakekalle depotet før utgangen av 1993.)

Lier folkebibliotek synes ordningen er urettferdig i forhold til nye abonnenter og foreslår at de får refundert kr. 4.000 av abon.prisen på kr. 12.000. (Se vedlagte kopi av brev derfra.) Siste: Lier ønsker ikke å beholde depotet gratis, men returnerer det til Artoteksentralen, Norske Grafikere, i januar -93.

PS! 3-4 av de 12 kassene, som ble sendt ut til nye abonnenter nå i april, er lite representative for Artoteksentralen. Disse kassene er nesten rensket for fargebilder og "omgjengelige" bilder. Dette pga. tidligere bytte av bilder til de andre depotene som er ute. Det er rent flaut å sende dem ut, om jeg må si det.

Vi må kanskje regne med en del negative tilbakemeldinger fra disse abonnentene i løpet av året, og muligens også oppsigelse pga. billedutvalget (?). Det er synd om billedutvalget skal spolere for videre abonnement, men dette er jo en sak styret er klar over

vedlegg 3.

Til våre tidlegare og noverande kundar
og kundar på venteliste

Viktig: Spørjeundersøking!

Stiftelsen Artoteksentralen går inn i det åttande året sitt. 1993 blir eit avgjerande år for verksemda. Fleire vil vere kjende med at vi måtte innskrenke drifta i mai 1992 på grunn av manglande etterspurnad og inntektar. Økonomien vår kunne ikkje tole at 3 av 18 depot ikkje var i sirkulasjon. Vi måtte seie opp dagleg leiar og kontoret i Oslo. Likevel er alle bileta i bruk i dag, utplasserte i biblioteka, men til ein ekstraordinært låg pris. Vi kan seie Artoteksentralen "går på krabbegir".

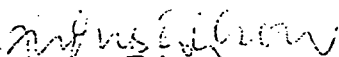
I 1993 har vi eit håp om å kunne starte opp igjen, bl.a. på grunn av ein lovnad om økonomisk tilskott frå Kulturdepartementet. Samtidig er det eit klart vilkår for vidare drift å justere ned utleigeprisen. Denne spørjeundersøkinga skal gje oss informasjon om kva som er akseptabel pris for leige av original grafikk til bibliotek og sjukehus.

Vi sender dette til noverande og tidlegare kundar, då De veit kva tilbodet av grafikk går ut på. Vi vender oss også til dei som kom på venteliste etter det ekstraordinære tilbodet frå våren 1992.

Vi håpar De kan svare raskt på dei enkle spørsmåla på skjemaet som ligg ved, og seinast innan torsdag 19. januar.

NB: Dette er berre ei uforpliktande marknadsundersøking. Svaret Dykkar er ikkje bindande, dvs. at De til domes ikkje bind Dykk til å leige depot med grafikk verken no eller seinare om De svarar positivt på spørsmåla.

Med venleg helsing

Anders Ericson
Leiar for styret

Vedlegg: Spørjeskjema

RESULTAT AV MARKEDSUNDERSØKELSE-BREV 29.2.92 (KR 2.500 I ABON.PRIS)

Det ble sendt ut tilbudsbrev til 135 bibliotek (nåværende abonnenter + utvalgte bibliotek, herav 17 Oslo-filialer).

Det kom inn 49 svarskjema, 26 nei/23 ja - med ønske om tilsammen 34,5 depoter (++) . (Flere bibliotek er satt opp på "venteliste".)

Følgende bibliotek ønsket abonnement og antall depoter:

Nåværende abonnenter:	- har pr. 92 i abon.:	ønsker antall:	etterspørsel/ på venteliste:
Deichmanske bibliotek	3 depoter	3 (+++)	+ opptil flere
Kvinnherad fylkesbibl.	1 depot	2	+ 1 depot
Rikshospitalet, Pas.bibl.	1/2 depot	1	+ 1/2 depot
Nordre Nordland fylkesbibl.	2 depoter	2	-
Fylkessjukehuset i Molde	1 depot	1	-
Statens bibl.tilsyn	1/2 depot	1	+ 1/2 depot
Buskerud fylkesbibl.	1/2 depot	1/2 (spes.depot 60x65 cm)	(÷ 1/2 depot ?) (vanskelig å tilfredsstille kravene)
Ullevål sykehus	2 depoter	(sier opp)	÷ 2 depoter
Lier folkebibliotek	1 depot	(sier opp)	÷ 1 depot
Telemarksbiblioteket	1 depot	(sier opp)	÷ 1 depot
<u>Nye abonnenter 1.5.92:</u>			
Åsker bibliotek	1 depot	2	+ 1 depot
Brønnøy folkebibliotek	1 depot	1	-
Rissa bibliotek	1 depot	1	-
Sogndal bibliotek	1 depot	1	-
Sør Odal bibliotek	1 depot	1	-
Øvre Eiker bibliotek	1 depot	1	-
SUM. I ABONNEMENT:	18,5 depoter		
<u>A-bibliotek på "venteliste":</u>			
Tønsberg bibliotek		6 (!)	+ 6 depoter
Steinkjer folkebibliotek		1	+ 1 depot
Rauma folkebibliotek		1	+ 1 depot
Marum bibliotek		1	+ 1 depot
Oppegård bibliotek		1	+ 1 depot
Risør bibliotek		1	+ 1 depot
Høyanger bibliotek		1	+ 1 depot
Sunnal folkebibliotek		1	+ 1 depot
Longyearbyen folkebibliotek		1	+ 1 depot
Aust-Finnmark fylkesbibl.		3	+ 3 depoter
SUM ANTALL ØNSKEDE DEPOTER:		34,5 depoter (+++)	
SUM ANTALL DEPOTER ØNSKET - SOM ARTOTEKSENTRALEN IKKE HAR:			15,5 depoter (+++)

Ullevål sykehus beholder depotene gratis l.l.-30.4.93.

*) Steinkjer folkebibliotek overtar depotet til Telemarksbibl. fra 1.1.1993) ./. ./. —
Lier folkebibl. returnerer depotet til Artoteksentr., Norske Grafikere, januar -93

ARTOTEKSENTRALEN: SPØRJESKJEMA

Namn på kunden (biblioteket/sjukehuset):

Adresse:.....

Har vore/er kunde i tida:.....

- 1) Til no har prisen på leige vore kr. 12.000 pr. år pr.depot (30 grafiske blad). Vile De vurdere å leige grafikk frå Artoteksentralen til ein pris på kr. 4.500,- pr. år pr. kasse (å 15 bilete)? (Dvs. 25% prisreduksjon og meir fleksibilitet i og med at den minste eininga no blir 15 bilete. mot 30 før). Set kryss:

Ja Nei

- 2) Om De svarte "ja" på spørsmål 1), kor mange kasser á 15 bilete á kr. 4.500,- kunne det vere aktuelt for Dykk å leige?

.....(talet på kasser)

- 3) Om De svarte "nei" på spørsmål 1), får De hove til å seie kvifor. (Dette kan De velje å ikkje svare på):

.....
.....
.....
.....

Eg har gjeve desse svara utan å binde meg eller institusjonen til nokon form for avtale med Stiftelsen Artoteksentralen:

Stad:.....Dato:...../1-1993 Underskrift:.....

Returnér skjemaet til:

Anders Ericson
Fjordveien 13
1532 MOSS

eller på telefaks nr. (02) 831552
(Statens bibliotektilsyn)